

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozlowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

24.–28. septembra 2007. Brno 2008. 591 s. (spolu-vydavatelé Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied Nitra, Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity) ISSN 0231-5823 ISBN 978-80-7275-076-4

Poláček, L. (ed.): *Das wirtschaftliche Hinterland der frühmittelalterlichen Zentren. Internationale Tagungen in Mikulčice, Band VI – Spisy Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. sv. 31. Brno 2008. 438 s. ISBN 978-80-86023-81-6*

Svoboda, J. A. (ed.): *Peřkovice. On Shouldered Points and Female Figurines. The Dolní Věstonice Studies, Volume 15/2008. Brno. 252 s. ISBN 978-80-86023-96-0*

Škrdla, P. (ed.): *Přehled výzkumů 49, 468 s. Brno 2008. ISSN 1211-7250 ISBN 978-80-86023-93-9*

Popularizace a propagace výsledků činnosti mezi širší veřejností se zaměřila jak na expoziční a výstavní akce, tak na spolupráci se sdělovacími prostředky. Ústav především připravil odborné podklady a dále spolupracoval s Masarykovým muzeem v Hodoníně na scénáři nové výstavy v areálu národní kulturní památky Mikulčice. Stálá expozice byla pod názvem „Velkomoravské Mikulčice – Druhý kostel a sakrální architektura knížecího hradu“ slavnostně otevřena 1. dubna 2008. Pracovníci ústavu připravili rovněž dvě krátkodobé příležitostné prezentace. Prvou z nich představoval poster o základně římských legií na Hradisku u Mušova v rámci výstavy o vztahu T. G. Masaryka k archeologii „T. G. Masaryk, podporovatel československé archeologie“, v Muzeu T. G. Masaryka v Lánech uskutečněné 20. září–16. listopadu 2008. Druhou pak byla výstava „Nové velkomoravské nálezy na Opavsku“, v prosinci 2008 seznamující návštěvníky Slezského zemského muzea v Opavě s nejnovějšími objevy z doby velkomoravské v opavském regionu, zvláště pak s kostrovým pohřebištem v Opavě-Malých Hošticích. Ústavní základna pro výzkum paleolitu v Dolních Věstonicích se podílela na tvorbě francouzského televizního seriálu o počátcích evropské civilizace, vycházejícího z výsledků dlouholetých výzkumných aktivit ústavu, a participovala rovněž na přípravě britského televizního seriálu o vzniku a dalším vývoji člověka v nejstarších obdobích (společnosti L' institut national de l'audiovisuel a BBC). Z popularizační literární produkce lze zmínit například článek J. Svobody o nálezech neandertálského člověka v českých zemích („Naši“ neandertálcí, *National Geographic – ČR, říjen 2008, str. 82–85*).

Po tragickém požáru ústřední budovy detašovaného pracoviště ústavu v Mikulčicích 25. září 2007 pokračovala v roce 2008 obnova vlastní základny. Její rekonstrukci ovšem komplikovaly průtahy v jednáních s Krajským úřadem Jihomoravského kraje ve věci projektové přípravy nové budovy. Ústav v tomto kontextu ve dnech 22.–29. září 2008 seznámil širší odbornou i laickou veřejnost s obnovou archeologického výzkumu národní kulturní památky Mikulčice rok po požáru prostřednictvím akce „Dny pro Mikulčice“, když v prostorách ústředí

Akademie věd ČR v Praze, vlastního brněnského pracoviště i na samotné lokalitě uspořádal cyklus přednášek, prezentací a exkurzí.

Činnost pracoviště trvale omezovaly i v roce 2008 zcela nedostatečné prostorové kapacity, bránící jak nutnému personálnímu posílení, tak rozvoji nových přírodovědných výzkumných metod i některých provozních oddělení (archiv, laboratoře). Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., proto podal středně velký projekt „Středoevropské centrum archeologických studií“ (CECAS), navrhovaný k podpoře ze strukturálních fondů EU v letech 2008–2013 (Operační program „Výzkum a vývoj pro inovace v rámci prioritní osy 1 – Rozvoj kapacit výzkumu a vývoje“). Klíčovou myšlenkou projektu je zřízení excelentního vědeckého a výzkumného centra spojujícího špičkový archeologický výzkum s aplikacemi nejperspektivnějších oborů přírodních věd (archeogenetika, molekulární archeologie aj.). Projekt byl schválen Vědeckou radou Akademie věd ČR a nachází se v dalším posuzovacím a schvalovacím řízení. Personálně a materiálově byl posílen archiv ústavu, kde pokročila příprava jeho digitalizace, propojení s dalšími pracovišti a zavedení jednotného informačního systému evidence archeologických akcí. Podle příslušných předpisů Akademie věd ČR prošli v roce 2008 dva pracovníci brněnského Archeologického ústavu atestačním řízením.

Jiří Doležel

VÝSLEDKY LETECKÉHO SNÍMKOVÁNÍ ÚAPP BRNO NA MORAVĚ ZA ROK 2008

Podobně jako v letech minulých i v roce 2008 vyčlenil ÚAPP Brno část své kapacity na letecké snímkování archeologických situací projevujících se porostovými i půdními příznaky. Vzhledem k velkému terénnímu vytížení pracovníků bylo realizováno pouze několik prospekčních letů, které nicméně přinesly mnoho užitečných poznatků. Během prvního letu, který byl zaměřen na fotodokumentaci opevněných sídel východní Moravy, byly dokumentovány zříceniny hradů (Lukov, Křídlo) i pravěká hradiska (Lukoveček, Lysina u Žop, Hostýn, Kunovice-Loučka, Požaha u Jičiny, Kotouč u Štamberka, Ústí u Hranic a vrch Obírka u Loučky).

Další lety byly provedeny v měsíci červnu a byly zaměřeny především na vyhledávání porostových příznaků. Během letů byly spatřeny příznaky v celkem 10 polohách, z nichž některé byly již v minulosti dokumentovány (Ivančice-Němčice či některé polohy „V rybníku“ a pole u Emina zámečku v k. ú. Šanov). Dále se podařilo zachytit příznaky na nových lokalitách. Na katastru obce Šanov byly zachyceny mimo již výše zmíněné polohy další dvě naleziště v poloze „V rybníku“, z jejichž vzájemné pozice lze soudit, že se nejedná o jeden sídlištní areál. Další uskupení objektů byla zjištěna v katastrech obcí Hostěradice, Trstěnice a Rybníky. Za pozornost stojí také několik obdélných objektů uspořádaných do řady, podél nichž prochází liniový příznak v k. ú. Křídlovky. Porostové příznaky, i když pravděpodobně mladšího stáří, byly zaznamenány také u obce Vrbovec.

Ivančice-Němčice (okr. Brno-venkov)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 24-34-16: S-40, Z-340; GPS: 49°5'22.84"N, 16°22'37.22"E, sídliště, pohřebiště?, nedatováno

Poloha se nachází na poli ležícím nad řekou Rokytou, cca 600 m JV směrem od okraje místní části Němčice a porostové příznaky zde byly zaznamenány již dříve. Tentokrát se v porostu zřetelně rýsovalo 6 objektů čtvercového půdorysu o straně cca 3–4 m, dalších několik menších objektů bylo roztroušeno v okolí. Za pozornost stojí také příkop široký cca 0,5 m tvořící čtvercový útvar o straně cca 6 m a v porostu málo zřetelný 0,5 m široký příkop kruhového půdorysu o průměru cca 6 m.

Hostěradice (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 34-11-15: S-180, Z-0; GPS: 48°56'24.16"N, 16°15'52.34"E, sídliště?, nedatováno

Na poli ležícím cca 1 km JJV od středu obce bylo poblíž Míšovického potoka objeveno několik desítek menších objektů o průměru cca 1–2 m. Zajímavou se jevila skupina 17 objektů kruhového půdorysu o průměru cca 1,5 m, která byla vzdálená od potoka cca 100 m. JZ a SV směrem bylo možné pozorovat v porostu další skupiny podobných objektů. Směrem k potoku bylo volně roztroušeno dalších cca 20 objektů. Několik podobných příznaků bylo spatřeno na stejném poli také po pravé straně polní cesty vedoucí od Hostěradic k místu, kde se setkává s Míšovickým potokem. Na poli byl spatřen také liniový příznak, který lze označit jako pozůstatek zaniklé polní cesty.

Křídlovky (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 34-13-07: S-90, Z-380; GPS: 48°46'36.38"N, 16°14'58.82"E, sídliště, nedatováno

Na poli ležícím cca 1 km JV směrem od středu obce bylo zpozorováno cca 15 objektů obdélného půdorysu, které byly uspořádány do několika od sebe nedaleko vzdálených skupinek. Za pozornost stojí nejvýraznější skupina čtyř obdélných objektů seřazených vedle sebe ve stejné orientaci, nedaleko nichž kolmo prochází liniový příznak široký cca 1,5 m.

Rybníky (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 24-33-25: S-310, Z-195; GPS: 49°1'48.15"N, 16°17'29.86"E, sídliště, nedatováno

Na poli ležícím u severovýchodního okraje obce byla v porostu zpozorována skupina celkem devíti objektů nepravidelného půdorysu.

Šanov (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 34-14-01: S-260, Z-115; GPS: 48°49'47.47"N, 16°20'46.18"E, sídliště, nedatováno

Na poli ležícím cca 800 m SZZ směrem od Emina zámečku byly rozpoznány čtyři objekty obdélného půdorysu o stranách cca 2×5 m. Další 2 objekty nezřetelného půdorysu byly zpozorovány o několik desítek metrů dále ve směru toku Jevišovky.

Šanov (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 34-14-01: S-245, Z-140; GPS: 48°49'54.77"N, 16°21'3.11"E, sídliště, nedatováno

Ve druhé poloze v tomto katastru ležící cca 600 m SZ směrem od Emina zámečku bylo v porostu zaznamenáno

minimálně 7 objektů nezřetelného půdorysu o průměru cca 4 m. Jeden z nich se nicméně vyrýsoval zřetelněji do pravidelného čtverce o straně 4 m. Je pravděpodobné, že ostatní objekty nezřetelného půdorysu budou mít podobný charakter. Opodál byly zjištěny ještě dva ojedinělé podobné objekty, viditelné byly náznaky dalších.

Šanov (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 34-14-01: S-220, Z-200 a S-225, Z-225; GPS: 48°50'2.12"N, 16°21'30.70"E a 48°50'0.34"N, 16°21'41.94"E, sídliště, nedatováno

Třetí již z dřívějších letů známá poloha se nachází na poli rozkládajícím se severně od Emina zámečku, rozděleném cestou vedoucí od zámečku do Pravic. Na ploše ležící západním směrem od cesty se nachází velké množství objektů různých tvarů a velikostí, mezi kterými bylo zpozorováno také několik liniových příznaků.

Šanov (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 34-14-01: S-275, Z-210; GPS: 48°49'44.83"N, 16°21'38.87"E, sídliště, nedatováno

Další poloha známá též z dřívějších letů se nachází na poli východně od Emina zámečku. Podél toku řeky Jevišovky zde bylo tentokrát zpozorováno celkem devět objektů obdélného půdorysu o stranách cca 2×4–5 m orientovaných delší osou podél toku přilehlé vodoteče.

Trstěnice (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 34-11-09: S-180, Z-35; GPS: 48°58'23.99"N, 16°12'9.22"E, sídliště, nedatováno

Na poli ležícím cca 1,5 km jihovýchodně od středu obce po levé straně silnice vedoucí ve směru na Morašice byla spatřena větší kumulace příznaků, ve které vynikalo cca 5–6 větších objektů obdélného půdorysu o straně okolo 3 m. V jejich okolí bylo spatřeno dalších několik desítek nepravidelně rozmístěných menších objektů o průměru cca 1–2 m.

Vrbovec (okr. Znojmo)

V prostoru ZM ČR 1:10 000 34-13-07: S-285, Z-270; GPS: 48°47'33.85"N, 16°6'5.66"E, sídliště?, nedatováno

Na poli ležícím u jižního okraje obce se projevilo několik liniových příznaků, mezi nimiž byly v porostu patrné špatně rozeznatelné objekty. Jeden z liniových příznaků lze snad interpretovat jako zaniklou polní cestu.

Ivan Čížmář

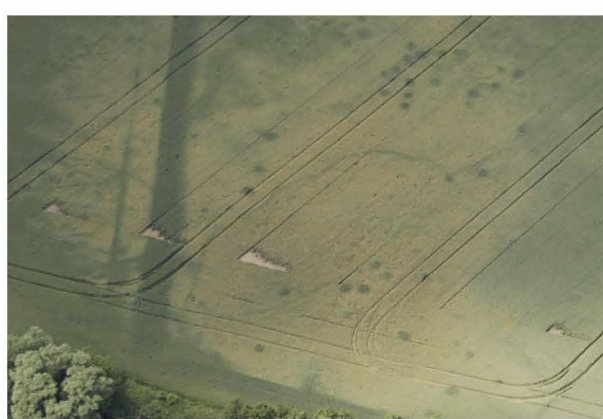
a

b

c

d

e

f

g

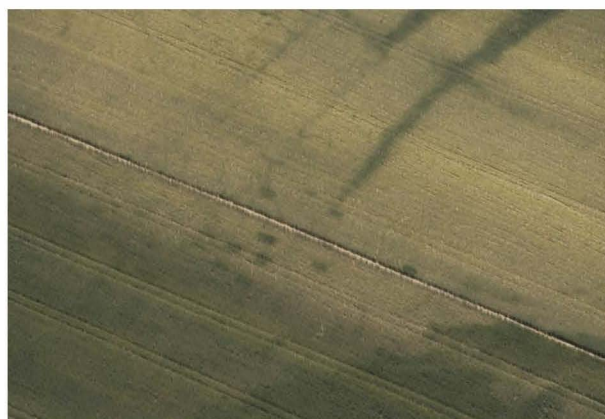

h

Obr. 1: a-b – Ivančice-Němčice, c – Křídlovky, d – Hostěradice, e-h – Šanov

a

b

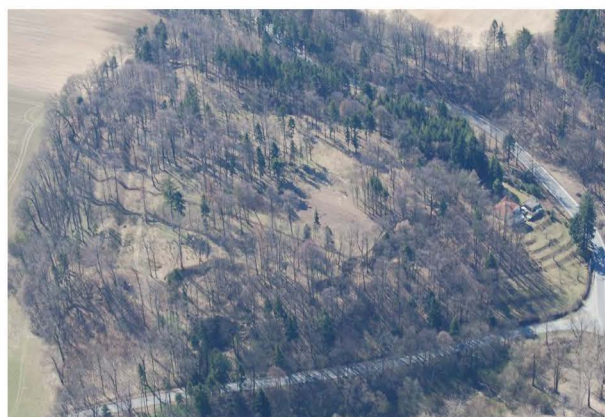
c

d

e

f

g

h

Obr. 2: a – Šanov, b – Rybníky, c – Trstěnice, d – Vrbovec, e – Lukov, f – Ústí u Hranic, g – Kunovice-Kunovská hůrka, h – Staříč-Okrouhlice